

VN 50 jaar

Wij, de volkeren...: België en vijftig jaar
Verenigde Naties

Erik Derycke, e.a., Roularta, Roeselare,
1995.

Het vijftigjarige bestaan van de Verenigde Naties heeft deze internationale organisatie sterk in de kijker gezet. Niet dat dat nodig was. Sinds het einde van de Koude Oorlog zijn de VN en haar operaties niet meer uit de actualiteit weg te slaan. Voor de auteurs vormde de vijftigste verjaardag echter een gelegenheid om een terugblik te werpen op de werking van de VN, haar sterktes en haar zwaktes. Het was ook een gelegenheid om na te gaan wat een klein land als België in een dergelijke (universele) organisatie kan uitrusten. In dat opzet is het boek ten dele geslaagd. Het bevat een aantal interessante bijdragen m.b.t. uiteenlopende aspecten van het VN-optreden van de laatste vijftig jaar en de positie van België daarin. Er zijn echter grote kwaliteitsverschillen tussen de verschillende hoofdstukken. Sommige zijn louter beschrijvend en helemaal niet kritisch, noch ten aanzien van het VN-optreden, noch ten aanzien van de rol van ons land daarin. Andere halen echter een zeer hoog niveau, omdat ze meer analytisch zijn, de vinger op de wonden leggen, de Belgische verdiensten relativeren en naar de toekomst kijken. De ongelijke kwaliteit blijkt meteen uit de eerste twee hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk is bijna een loutere opsomming van wat België deed in de vormingsjaren van de VN, zonder dat er kritische vragen worden gesteld over de betekenis van de Belgische standpunten, over de mate waarin de houding van ons land gedetermineerd werd door zijn loyaliteit aan de Wes-

terse rol (zo wordt er b.v. met geen woord gerept over de houding van België in de Suezcrisis) of over de impact van ons land in de VN.

Het tweede hoofdstuk daarentegen bevat een vrij grondige en overzichtelijke analyse van de moeilijke positie van ons land in de Kongo-crisis en ONUC-operatie. Wat betekende die operatie voor de houding van België t.a.v. de VN of voor de opvattingen omtrent de rol van de VN-vredes-handhaving of de exacte betekenis van 'bedreiging van de internationale vrede en veiligheid'?

Dezelfde lijn wordt enigszins doorgetrokken in het eerste deel van het derde hoofdstuk. Daarin wordt één interessant, maar te kort overzicht gegeven van de rol van de Veiligheidsraad en de rol van de blauwhelmen. Sterk is alleszins de situering van die laatste in de context van de Koude Oorlog. Het tweede deel van dit hoofdstuk beperkt zich daarentegen tot één bewierokking van de rol van België in de Veiligheidsraad, zonder dat daarvoor enig overtuigend bewijsmateriaal wordt aangehaald (iets wat overigens wel in het laatste hoofdstuk gebeurt). De enige uitzondering daarop vormt de duidelijke beschrijving van de rol van België in de totstandkoming van het systeem van de mensenrechtenrapporteurs. Wat er nu zo uniek was aan dat Belgische optreden in de Veiligheidsraad in vergelijking met het optreden van andere kleine VN-leden, blijft onbeantwoord.

De betrokkenheid van België bij de inzet van blauwhelmen en de rol van de blauwhelmen in het algemeen wordt helder en overzichtelijk uiteengezet in het vierde hoofdstuk. De auteurs laten overigens niet na om enkele suggesties te doen voor het inzetten van dergelijke troepen in de toekomst. Hoofdstuk vijf, het hoofdstuk omtrent

België en de VN-Commissie voor de Mensenrechten, moet aantonen dat mensenrechten een domein is "waar een klein land groot kan zijn". De auteur slaagt daar maar ten dele in. De tekst is immers veeleer een opsomming van initiatieven waarvan ons land hoofdsponsor of co-sponsor was. Interessant zijn wel de argumenten waarom een klein westers land als België een sterke rol kan spelen. Ze worden echter onvoldoende onderbouwd.

Het zesde hoofdstuk heeft de grote verdienste dat het dat deel van de werkzaamheden van de VN en haar gespecialiseerde organisaties in de verf zet dat weinig aandacht krijgt in een tijd waarin de VN, zoals de auteur terecht opmerkt, aan "actualiteitsgebonden" kritiek blootstaat. De auteur is echter té ambitieus geweest. Hij wil te veel behandelen op een kleine ruimte. Daarom mist de tekst diepgang en kritische zin.

Het zevende hoofdstuk, dat de Noord-Zuid-tegenstelling en de rol van België daarin behandelt, is boeiend, informatief en kritisch. Het analyseert niet alleen de sleutelmomenten in de Noord-Zuid-relaties in de context van de VN en de Unctad, maar geeft ook haarfijn weer wat de rol van België daarin was. België, zo beweert de auteur, stelt zich in deze kwesties reformistisch op in de groep van geïndustrialiseerde landen (de zgn. B-groep). Die stelling wordt sterk onderbouwd. De auteur laat niet na te wijzen op de zwakke plekken in de Belgische houding: daar waar de eigen belangen het halen van de ontwikkelingsdoelstellingen.

Rio en België, een hoofdstuk over het toenemend belang van milieu in de VN en dan meer bepaald over de milieu-top in Rio in 1992, gaat uit van de stelling dat België nauw bij de be-

sluitvorming omtrent deze problematiek betrokken was. Nergens blijkt dat echter. De auteur beperkt zich tot een opsomming van initiatieven en beslissingen (in de VN, de EU en België) zonder dat er echt kritisch naar dit alles gekeken wordt of zonder dat onderbouwd wordt dat België nauw bij dit alles betrokken was.

Het afsluitend hoofdstuk van dit boek is het neusje van de zalm. Uitgaande van twee mogelijke toekomstscenario's legt de auteur op een haarscherpe manier de pijnpunten van de hedendaagse geglobaliseerde samenleving

bloot, de (zwakke) positie van de VN daarin, de rol van transnationale groeperingen, de verantwoordelijkheid van de staten en de dalende legitimiteit van de staten en van de talrijke internationale organisaties. De wereld is op het einde van de Koude Oorlog op een kruispunt aanbeland. Twee wegen liggen open: de weg van de "ersatzveiligheid", die gezocht wordt in heroplevend nationalisme, of de weg die België in het verleden heeft gekozen met haar Europese opstelling, nl. een sterker geïntegreerde internationale samenwerking. De auteur geeft

duidelijk aan wat de mogelijkheden en beperkingen zijn van een klein land dat de tweede weg kiest, en doet in dat verband enkele suggesties. Alles bij elkaar geeft dit boek een interessant overzicht van 50 jaar VN en de rol van België daarin. Dat het in sommige onderdelen wat tekort is geschoten, is ten dele te verklaren door de onmogelijkheid van het opzet. Op 119 bladzijden een dergelijke problematiek uiteenzetten is eenvoudigweg onmogelijk.

Bart Kerremans